

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Systeminen lastensuojelu

22.10.2018 Maakunnan LAPE-ryhmä

Kehittämistyölle asetetut tavoitteet

- Hankesuunnitelmaan on kirjattuna lastensuojelun sosiaalityön moniammatillinen toimintamalli.
- **Toimenpiteenä on toteuttaa Hackneyn mallin paikallinen pilotointi ja dokumentoida sen käyttökokemukset.**
- Pilotointi on suunniteltu toteuttavaksi kouluttamalla ja työnohjaamalla lastensuojelutiimit systemiseen lastensuojelun toimintamallin mukaisen työskentelyyn. THL on tukenut pilotointeja järjestämällä kouluttajakoulutuksen.
- Kouluttajakoulutuksen aikana keväällä 2017 siirryttiin yhteisellä sopimuksella puhumaan systemisestä lastensuojelusta. Kyse on sosiaalityön mallista, mikä pyrkii hyödyntämään systemistä ajattelua (systemisen lastensuojelun toimintamalli).
- Pilotoinnin kohteena ovat olleet hankkeeseen sitoutuneiden kuntien lastensuojelutiimit.

Lastensuojelun systeeminen, monitoimijainen tiimi

Johtaa tiimin
työskentelyä,
ohjaa keskustelua
tiimissä, huolehtii
yhteistyösuhteista

Systeemisyy
Perheterapeuttinen ymmärrys
Suhdeperusteisuus
Lapsilähtöisyys
Asiakkaiden osallisuus ja kohtaaminen
Monitoimijaisuus

Tukee tiimiä
tuomalla
työskentelyyn
systeemisen
ajattelun ja
perheterapian
näkökulmia

Konsultoiva
sosiaali-
työntekijä

Kliinikko/
perhe-
terapeutti

Sosiaali-
työntekijä

Laadukas, monipuolinen reflektio

Koordi-
naattori

Sosiaali-
työntekijä

Sosiaali-
ohjaaja

Kirjaa
tiimikeskustelut,
avustaa tiimiä
kontaktoimalla
asiakkaita,
sopimalla aikoja,
varaamalla tiloja,
hoitamalla
hallinnollisia
asioita...

Matalan kynnyksen palvelut: neuvola, varhaiskasvatus, koulu, kotipalvelu,
lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Systeemisen mallin pilotoinnin ydinelementit

RAKENTEET	KOULUTUS	ASIAKASTYÖ	ODOTETUT TULOKSET
<p>Tiimirakenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsultoiva stt • Sosiaalityöntekijät • Perheterapeutti • Koordinaattori <p>Kouluttajia ja pilotoivia tiimejä tuetaan esimiesten ja johdon taholta</p> <p>Asiakasmääriä on pienennetty systeemisen työskentelyn mahdollistamiseksi</p> <p>Mallin kannalta keskeiset yhteistyökumppanit on tunnistettu ja niille on välitetty tietoa mallista</p>	<p>Tiimin työntekijät koulutettu mallin mukaiseen työskentelyyn</p> <p>Avaintiedot ja -taidot omaksuttu.</p>	<p>Asiakastyö tapahtuu asiakastapauksia koskevien tiimikeskustelujen ohjaamana.</p> <p>Tiimi pitää strukturoituja viikkokokouksia, joissa toteutuvat seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • systeemisen asiakastyön periaatteet jäsentävät keskustelua • konsultoiva sosiaalityöntekijä ohjaa keskustelua • perheterapeutti tukee reflektointia • asiakastapauksia käsitellään riittävän pitkään ja usein • dokumentointi on läpinäkyvää, lisää tt:n ja asiakkaiden ymmärrystä ja auttaa etenemään asiakastyössä <p>Koko tiimi tuntee tiimiin kuuluvien sosiaalityöntekijöiden asiakkaat ja kantaa yhteistä vastuuta työskentelystä</p> <p>Sosiaalityöntekijän työajasta suurin osa on kasvokkaista asiakastyötä</p>	<p><u>ASIAKASTASO</u></p> <p>Perhe kokee saavansa tarvitsemaansa apua ja tukea</p> <p>Perhe kokee voivansa vaikuttaa työskentelyyn ja päätöksiin.</p> <p>Asiakkaan ja työntekijöiden välillä on luottamusta ja yhteisymmärrystä</p> <p>Lapsen hyvinvointi paranee</p> <p>Vanhempien kyky lapsen turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaajina vahvistuu.</p> <p>Perheen toimintakyky vahvistuu</p> <p><u>TYÖNTEKIJÄTASO</u></p> <p>Työntekijöiden jaksaminen ja motivaatio paranevat, väsymys ja koettu kuormittuneisuus vähenevät</p> <p>Työ koetaan mielekkäämmäksi</p> <p>Työolosuhteet koetaan turvallisemmiksi</p> <p><u>JÄRJESTELMÄTASO</u></p> <p>Kustannukset pienenevät</p> <p>Tahdonvastaiset sijoitukset vähenevät</p> <p>Palvelujen ja toimenpiteiden kokonaisuus jäsentyy</p>

Arviointitutkimus

Pilotoinnin yhteydessä toteutettavassa arviointitutkimuksessa tarkastellaan toimintamallin pilotoinnin aiheuttamia

- muutoksia lastensuojelun sosiaalityön organisoinnissa,
- työskentelyn laadussa,
- työhyvinvoinnissa ja
- asiakasperheiden hyvinvoinnissa
- sekä näitä muutoksia edistäneitä ja estäneitä tekijöitä.

Kansallisen arvioinnin toteuttaa Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos. Tutkimuksesta vastaavat THL:n tutkijat Nanne Isokuorti ja Elina Aaltio.

Tuloksista kuullaan tarkemmin 20.11.2018

Kaksi tutkimustehtävää

Mallin implementoinnin arviointi

- Mitä pilotit ovat tehneet? Saavutettiin tavoiteltuja asioita? Jos ei, miksi?
- KOSKEE KAIKKIA PILOTTITIIMEJÄ

Mallin vaikuttavuuden arviointi

- Jos pilotoitu ”systemistä lastensuojelun toimintamallia”, onko sillä voitu lisätä perheiden hyvinvointia paremmin kuin ”perinteisellä mallilla”?
- KOSKEE VALITTUJA PILOTTITIIMEJÄ JA VERTAILUTIIMEJÄ

Pilotoinnin kohteena Pirkanmaalla:

Lastensuojelutiimien koulutukset

- Sastamala ja Punkalaidun (26.-28.9. ja 23.-25.10.2017)
- Akaa (18.-19.1., 1.-2. ja 8.-9.3.2018)
- Ylöjärvi (15.-16.3., 27.-28.3. ja 12.-13.4.2018)
- Valkeakoski (22.-23.3., 21.5. ja 27.-29.8.2018)
- Urjala (16.-17.4., 17.-18.5. ja 28.-29.5.2018)
- Tampere ja Orivesi (Läntisen palvelualueen lastensuojelun kanssa ajalla 20.-21.8, 3.-4.9. ja 24.-25.9.2018)

Koulutuksen jälkeiset työnohjaukselliset tapaamiset työskentelyä tukemaan.

Infotilaisuudet yhteistyötahoille.

Lähtötilanteesta

- Asiakkuuksia sosiaalityöntekijöillä n. 40-72
- Työntekijöillä ja tiimeillä oli erilaisia tapoja, käytäntöjä ja rakenteita työskentelyn tukena.
- Koulutukseen osallistuneet ryhmät olivat erilaisia sekä kooltaan että taustalla olevien ammatillisten osaamistensa osalta.
- Koulutuksiin osallistuivat lastensuojelun ja sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista sosiaalityöntekijöitä, sosiaaliohjaajia, sosiaalikasvattajia, sosionomeja ja psykiatrisia sairaanhoitajia.

Mitä hankkeen aikana saatiin aikaan rakenteiden osalta?

- Tiimirakenne kaikissa piloteissa (*lukuun ottamatta yksikkökoordinaattoria*)
- Jonkin verran rekrytointeja ja työntekijöiden resurssien siirtoja
- Asiakkuuksien tarkistamista. Asiakasmääriä saatiin hiivenen pienennettyä. *Ei päästy THL:n suositukseen 15-20 lasta/työntekijä.*
- Mallin kannalta keskeiset yhteistyökumppanit tunnistettiin ja niille välitettiin tietoa mallista. Järjestetty ja tullaan vielä järjestämään infotilaisuuksia.
- Työntekijöille järjestettiin mahdollisuudet osallistua koulutuksiin

Mitä hankkeen aikana saatiin aikaan koulutusten osalta?

- Tiimin työntekijät koulutettiin ja työnohjattiin mallin mukaiseen työskentelyyn (työnohjaukset jatkuvat osittain edelleen)
- Avaintiedot ja -taidot lähtökohtaisesti omaksuttiin.

Uudenlainen, systeeminen tapa lähestyä ongelmaa, rakentaa hypoteeseja ja tehdä hypoteeseihin liittyviä konkreettisia suunnitelmaehdotuksia on tiimeissä koettu haastavana ja vaatii koulutusten jälkeistä tukea.

Mitä hankkeen aikana saatiin aikaan asiakastyön osalta?

Asiakastyö tapahtuu **yksittäisten** asiakasperheiden osalta asiakastapauksia koskevien tiimikeskustelujen ohjaamana.

Tiimit pitävät strukturoituja kokouksia, joissa toteutuvat seuraavat:

- systeemisen asiakastyön periaatteet jäsentävät keskustelua
- konsultoiva sosiaalityöntekijä ohjaa keskustelua (*Kaikissa tiimeissä johtavan aika ja mahdollisuudet eivät riitä tähän rooliin*)
- perheterapeutti tukee reflektointia
- asiakastapauksia käsitellään riittävän pitkään (*jokaviikkoiseen tiimiin ei isojen asiakasmäärien vuoksi ole mahdollista siirtyä*)
- dokumentointi on läpinäkyvää (*vaihtelevaa eri tiimeissä*)
- Koko tiimi tuntee tiimiin kuuluvien sosiaalityöntekijöiden **yksittäiset** asiakkaat ja kantaa yhteistä vastuuta työskentelystä

Sosiaalityöntekijän työajasta suurin osa on menee edelleen muuhun kuin kasvokkaiseen asiakastyöhön

Tulokset –asiakas taso

- Perheet ovat osallistuneet tiimikokouksiin
- Työnohjauksellisissa tapaamisissa esille on tullut erilaisia työntekijöiden nostamia esimerkkejä onnistumisista, joissa on näkynyt asiakkaan ja työntekijöiden välille syntynyttä luottamusta ja yhteisymmärrystä sekä perheen toimintakyvyn vahvistumista.

Tulokset – työntekijätaso

Työnohjauksellisissa tapaamisissa on tullut esille:

- Suunnittelun ja valmistautumisen merkitys on korostunut.
- Rauhoittanut työskentelyä ja luonut jämäkkyyttä.
- Uutta ymmärrystä lasten ja perheiden tilanteista on syntynyt eri näkemyksiä ja käsityksiä tarkastelemalla.
- Uusia auttamisen ja vaikuttamisen eri kohtia ja mahdollisuuksia on tullut näkyviin.
- Ratkaisuehdotukset on suunniteltu pieniksi konkreettisiksi askeliksi – etenemissuunta on kirkastunut – ”reseptejä” siitä mitä ja miten tehdään
- Työskentely on koettu mielekkääksi ja kiinnostavaksi, toiset kokeneet turhauttavaksi ja hitaaksi (erilaisia käsityksiä muutostyöstä)
- Työntekijöiden jaksaminen on ollut koetuksella, kuormitus toisilla työntekijöillä lisääntynyt

Tulokset - järjestelmätaso

Työnohjauksellisissa tapaamisissa esille tullutta:

- Palvelujen ja toimenpiteiden kokonaisuus on jäsentynyt.
- Mahdollinen päällekkäinen työ on tullut näkyville – työnjakoa on tehty tiimissä yhdessä yhteisen suunnitelman avulla –jäsentänyt verkostotyötä
- Malli on kutsunut ja haastanut muita toimijoita mukaan huolehtien kaikkien osallisuudesta – yhteistyökumppaneita on kutsuttu mukaan alusta alkaen. Kirjaamis pohja on ollut apuna huolehtimassa moninäkökulmaisuudesta ja yhteisestä suunnitelmasta.
- Yhteiselle arvioinnille ja pitkäjänteiselle työskentelylle on muodostunut paikka.
- Uusia työpariuksia on syntynyt yli organisaatorajojen.

Mitä jatkossa vielä pitää tehdä?

- Nyt mukana olevien pilottitiimien toimintaedellytysten turvaaminen jatkossakin
- Systemiseen työskentelyyn siirtyminen kaikkien asiakkaiden kanssa edellyttää suosituksia asiakasmääriin, työntekijöiden mahdollisuuksia saada tarvittavia täydentäviä koulutuksia, työnohjausta, mentorointia ja tutkimusta.
- SyTy! - systemisen toimintamallin käyttöönotto- ja juurruttamishankkeeseen osallistuminen

- Lastensuojelun systeemistä toimintamallia on pilotoitu valtakunnallisen LAPE-ohjelman aikana 14 maakunnassa. Asiakastyö on käynnistynyt kesään 2018 mennessä 53 pilottitiimissä 31 paikkakunnalla. Syksyllä 2018 aloittaa vielä 18 uutta pilottitiimiä kahdeksalla eri paikkakunnalla. Pilottikuntien asukasmäärä on 5 000–635 000. Systeemisen mallin kouluttajiksi on koulutettu noin 30 sosiaalityöntekijä-perheterapeutti-kouluttajaparia (Pirkanmaalla 3 kouluttajaa).
- Tiimikoulutusten avulla tiimit saavat valmiuksia toimia systeemisen lastensuojelun toimintamallin mukaisen tiimin jäsenenä, perehdytystä systeemisen, perheterapeuttisen ajattelun peruseriaatteisiin ja niiden soveltamiseen käytännön lastensuojelutyössä sekä perehdytystä systeemistä työtettä tukeviin menetelmiin ja niiden soveltamiseen. THL jatkaa maksuttomia kouluttajakoulutuksia vuonna 2019 kouluttamalla 60 uutta kouluttajaa.
- Jotta THL voi tukea systeemisen mallin käyttöönottoa, ovat he pyytäneet maakunnalliset koulutussuunnitelmat.
- Kuntien Lape-ryhmien vastaukset seuraaviin kahteen diaan tulee lähettää osoitteella tiina.civil@sastamala.fi ja hanna.harju-virtanen@tampere.fi 20.9.2018 mennessä.

Erillishankkeen toimintaidea tiiviisti

- LAPE-ohjelmassa laajasti pilotoidun lastensuojelun systeemisen toimintamallin käyttöönottoa ja juurruttamista lastensuojelun työkäytäntöihin jatketaan vuosina 2018 – 2019 Sosiaali- ja terveysministeriön tuella erillishankkeella.
- Hanke on osa Aulikki Kananojan laatiman lastensuojelun tiekartan toimeenpanoa. Hankkeen tarkoituksena on tarjota tukea lastensuojelun toimijoille maakunnittain tukea mallin käyttöönotossa ja juurruttamisessa.
- Hankkeen koordinoinnista vastaa Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ja hanketta ohjaa ja valvoo Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Mukaan kutsutaan maakuntia, joilla on valmius sitoutua hankkeen edellyttämään työskentelyyn. Hankkeeseen ilmoittaudutaan mukaan maakunnittain palauttamalla Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle tämän ohjeen mukainen maakunnallinen implentointi/projektisuunnitelma 31.10. mennessä

Hankkeen avulla mahdollistetaan

- THL:n toteuttama kouluttajakoulutus
- laadukkaat tiimikoulutukset sekä muu tarvittava koulutus maakuntien toimijoille
- THL:n tuki maakunnille implementoinnissa
- tutkimustiedon tuottaminen mallista, sen implementoinnista ja vaikutuksista tutkimustietoa
- kouluttajakoulutuksen, tiimikoulutusten ja toimintamallin sisällöllinen kehittäminen
- viestintä mallista aktiivisesti keskeisille sidosryhmille sekä vaikuttaminen johtamiseen ja päätöksentekoon siten, että ne tukevat mallin laadukasta implementointia
- mallin käyttöönoton kansallinen ja maakunnallinen koordinaatio ja toimijoiden verkostoiminen

Hankesuunnitelma 2019

- Hankkeeseen mukaan lähteviltä maakunnilta edellytetään muun muassa maakunnallisten implementointia tukevien suunnitelmien tekemistä, maakunnallisen vastuuryhmän ja vastuuhenkilön nimeämistä, implementointia tukevan maakuntatasoisen projektiryhmän muodostamista sekä kouluttajaresurssin allokointia tiimikoulutuksia varten.
- Maakunnat eivät saa hankkeeseen Sosiaali- ja terveysministeriöltä erillistä rahoitusta vaan tuki maakunnille organisoidaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen organisoiman tuen ja maksuttomien koulutusten avulla.

Hankesuunnitelma

- Hankkeen tueksi perustetaan kansallisista toimijoista ja maakuntien edustajista muodostuva **kansallinen ohjausryhmä** sekä **operatiivisesta toiminnasta vastaava projektiryhmä**.
- Maakunnilta edellytetään muun muassa maakuntatasoisen ohjausryhmän perustamista, operatiivisen projektiryhmän muodostamista tarvittaessa, maakunnallisen implementoinnin vastuuhenkilön nimeämistä, resurssien allokointia tiimien kouluttamiseen, mallia implementoivien tiimien ja koulutustarpeiden kartoittamista sekä implementointisuunnitelman laatimista.
- Lisäksi maakunnilta edellytetään sitoutumista tutkimusaineiston tuottamiseen THL:n ohjaamana kansallista arviointitutkimusta varten. Tutkimuksen avulla arvioidaan tutkimustiedon ja muun kertyvän kokemuksen perusteella systeemisen tiimimallin tiimirakenteen toimivuutta ja kehittää tiimirakennetta eteenpäin.

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Tiina Civil

tiina.civil@sastamala.fi

Kiitos!

www.lapepirkanmaa.fi

stm.fi/lape
#lapemuutos
#kärkihanke